manobodhaH

మనోబోధః

Document Information

Text title : manobodhaH marAThI manAche shlokasya saMskRitAnuvAda

File name : manobodha-skt.itx

Category : raama, samartha-rAmadAsa

Location : doc_raama

Author : Swami Ramdas, translator Dasanudasa

Description-comments : in Sanskrit, verses addressed to/for mind

Latest update : October 21, 2013

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 17, 2023

sanskritdocuments.org

మనోబోధః

॥ శ్రీ రామ ॥

మనోబోధః

శ్రీరామదాసానుదాసః

గణేశోఽస్తి యః షడ్గుణైశ్వర్యయుక్తః
తథా శారదా యా చతుర్వాక్స్వరూపా ।
ప్రణమ్యాఽథ తౌ సృష్టినిర్మాణమూలం
అనన్తం హితం రామమార్గం ప్రవక్ష్యే ॥ ౧॥

మనో రామభక్తేః పథా యాస్యసి త్వం
తదా శ్రీహరిం ప్రాప్స్యసే తం స్వభావాత్ ।
జనైర్నిన్దితం యత్ త్వయా తన్న కార్యం
నరైః శ్లాఘితం కర్మ యత్నేన సేవ్యమ్ ॥ ౨॥

ప్రభాతే తు యశ్చిన్తయేద్ రామచన్ద్రం
తతః కీర్తయేత్ తద్గుణాంశ్చారువాచా ।
సదాచారమేనం త్యజేన్నైకచిత్తో
జగత్యాం స ఏవాతిధన్యత్వమేతి ॥ ౩॥

మనో వాసనాం దుఃఖదాం సన్త్యజాశు
మనః సర్వదా పాపబుద్ధిం జహీహి ।
మనో మా త్యజాఽజ్ఞానతో ధర్మమార్గం
మనస్తిష్ఠ సత్సారభూతే విచారే ॥ ౪॥

మనః పాపకర్మాదరస్త్యాజ్య ఏవ
మనః సత్యసఙ్కల్ప ఏవానుసేవ్యః ।
మనః కల్పనాం ముఞ్చ శబ్దాదికానాం
వికారాశ్రయేణేహ ధిగ్ ధిక్త్వమేతి ॥ ౫॥

మనో మాఽస్తు తే క్లేశదః క్రోధలేశో
మనో మాఽస్తు కామో వికారస్య మూలమ్ ।
మనో మా మదం దుష్టమఙ్గీకురు త్వం
మనో మాఽస్తు తే మత్సరో మా చ దంభః ॥ ౬॥

మనో ధార్యమార్యేషు మార్గేషు ధైర్యం
మనో హీనపుంసో వచః క్షామ్యమేవ ।
మనోజ్ఞైస్త్వయా శీతలైర్వాక్ప్రబన్ధైః
మనః సర్వదా సజ్జనాస్తోషణీయాః ॥ ౭॥

మనో దేహపాతేఽపి కీర్తిః స్థిరా స్యాద్
యయా తాం క్రియాం సర్వదేవాఽఽరభస్వ ।
మనశ్చాన్దనం సద్గుణం సమ్ప్రగుహ్య
త్వయా సర్వథా సజ్జనాః ప్రీణనీయాః ॥ ౮॥

మనః పారకీయం వనం మా చిను త్వమ్
అతిస్వార్థధీః శిష్యతేఽత్రాతిపాపా ।
సదా పాపజన్యం ఫలం భోగ్యమేవ
యదా నేప్సితాఽఽప్తిస్తదా దుఃఖమేవ ॥ ౯॥

మనో రామచన్ద్రే సదా ప్రీతిరస్తు
బలాద్ హృద్గతం దుఃఖజాలం నివార్యమ్ ।
త్వయా దేహదుఃఖం సుఖత్వేన మాన్యం
రమస్వాత్మరూపే విచారేణ నిత్యమ్ ॥ ౧౦॥

సమస్తైః సుఖైః సంయుతః కోఽస్తి లోకే
మనః సద్విచారైః శనైర్నిశ్చినుత్వమ్ ।
మనో యత్ త్వయా సంచితం కర్మ పూర్వం
తదేవేహ భోగ్యం శుభం వాఽశుభం వా ॥ ౧౧॥

మనో మాఽన్తరం దుఃఖజాలస్య దేహీ
మనః సర్వథా శోకచిన్తే విసర్జ ।
తతో దేహబుద్ధిం వివేకాద్విహాయ
విదేహస్థితౌ ముక్తిభాగ్ సంరమస్వ ॥ ౧౨॥

మనో బ్రూహి తత్ చేత్ శ్రుతం రావణస్య

క్షణేనైవ రాజ్యం సమస్తం వినిష్టమ్ ।
త్యజాతోఽశుభాం వాసనం దుఃఖదాత్రీం
బలేనైతి కాలో హఠాత్ పృష్ఠలగ్నః ॥ ౧౩॥

మనో దేహ ఏషోఽతిపుణ్యేన లబ్ధః
కృతాన్తేన నీతః స ఏవాన్తకాలే ।
మహాన్తోఽపి వై మృత్యుమార్గేణ యాతా
అసంఖ్యేయ-జీవా జనిం ప్రాప్య నష్టాః ॥ ౧౪॥

మనః పశ్య యే సంస్థితా మృత్యుభూమౌ
వదన్త్యామృతిం తేఽహమేవాహమిత్థమ్ ।
చిరం జీవితం మానయన్త్యాత్మనోఽజ్ఞాః
క్షణాత్ తే పరిత్యజ్య సర్వం ప్రయాన్తి ॥ ౧౫॥

మృతం బన్ధుమాలోక్య శోచత్యపార్థః
క్షణాత్ సోఽపి మృత్యోః పథా సమ్ప్రయాతి ।
యతోఽజ్ఞస్య నో యాతి లోభః ప్రశాన్తిం
తతోఽసౌ పునర్దేహయోగం ప్రయాతి ॥ ౧౬॥

జనో మూఢభావేన శోచత్యపార్థం
క్షణేనైవ భావ్యం భవత్యేవ నిత్యమ్ ।
భవేత్ కర్మణా స్వేన పుత్రాదియోగో
వృథా ఖిద్యతే తద్వియోగేఽల్పబుద్ధిః ॥ ౧౭॥

మనో ధారయాశాం సదా రాఘవస్య
తతోఽన్యం నరం నైవ సంకీర్తయ త్వమ్ ।
పురాణాని వేదాశ్చ యం వర్ణయన్తి
నరః శ్లాఘ్యతామేతి తద్వర్ణనేన ॥ ౧౮॥

మనో మా కదాపి త్యజ బ్రహ్మసత్యం
మనోఽసన్మతిం మా కృథాః సర్వథైవ ।
మనో బ్రూహి సత్యం సదా సద్వచోభిః
మనోఽసత్ త్యజ ప్రాజ్ఞ మిథ్యేతి మత్వా ॥ ౧౯॥

అతీవ శ్రమో జాయతే మాతృగర్భే
మనస్తన్న కార్యం యతో దుఃఖభాక్ స్యాత్ ।

శిశుః పచ్యతే జాఠరే వహ్నికుణ్డే
తదాఽధఃశిరాశ్చోర్ధ్వపాత్ చాతిఖిన్నః ॥ ౨౦॥

మనో జన్మ-మృత్యు-ప్రదాం దుఃఖదాత్రీం
ధనాఽఽప్త-ప్రియా-కామనాం సంత్యజాశు ।
యతో యాతనా గర్భవాసేఽస్త్యసహ్యా
తతో రాఘవే ప్రీతియోగం కురుష్వ ॥ ౨౧॥

మనో మే హితం కార్యమేతత్ త్వయాఽద్య
సదా రామపాదౌ ప్రయత్నేన సేవ్యౌ ।
ప్రభుర్వాయుపుత్రస్య యః ఖ్యాతకీర్తిః
జనానుద్ధరేత్ స త్రిలోకాధినాథః ॥ ౨౨॥

మనో రామనామ్నస్త్వయాఽన్యన్న వాచ్యం
వృథా వాక్ప్రబన్ధాత్ సుఖం నైతి కశ్చిత్ ।
క్షణేనాయురగ్రే హరత్యేవ కాలః
శరీరావసానేఽథ కో మోచయేత్ త్వామ్ ॥ ౨౩॥

వినా రామసేవాం శ్రమో వ్యర్థ ఏవ
జనస్య ప్రలాపో యథా నిద్రితస్య ।
అతో బ్రూహి వాచా హరేర్నామ నిత్యం
అహంతాం మహాపాపినీ సంహరాశు ॥ ౨౪॥

మనస్తే మదుక్తిర్హితైవేతి మాన్యా
న చేద్ రామ-పాదాబ్జ-లబ్ధిః కుతస్తే ।
సుఖాప్తి-క్షణే జాయతే సౌఖ్యమేవ
తతః సర్వనాశః స్థిరం నైవ కించిత్ ॥ ౨౫॥

కృతః కేనచిద్ దేహ-రక్షా-ప్రయత్నః
స దేహః క్షణేనైవ కాలేన నీతః ।
అతస్త్వం మనో రామచంద్రం భజస్వ
ప్రముఞ్చాన్తరాత్ సర్వచిన్తాం భవస్య ॥ ౨౬॥

భవస్యాస్య భీత్యా మనః కిం బిభేషి
జహీమాం ధియం ధైర్యమేవావలంబ్య ।
ప్రభౌ రక్షకే రామచన్ద్రే శిరఃస్థే

భయం కిం ను తే దణ్డహస్తాత్ కృతాన్తాత్ ॥ ౨౭॥

మనో దీననాథం ప్రభుం చాపపాణిం
విలోక్యాగ్రతః కమ్పతే కాల ఏషః ।
జనైర్మద్వచః సత్యమేవేతి మాన్యం
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౨౮॥

వ్రతం రామచన్ద్రస్య తు ఖ్యాతమేతత్
స్వభక్తద్విషో మస్తకం తాడ్యమేవ ।
పురీ యేన నీతా క్షణాద్ దేవలోకం
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౨౯॥

ప్రభోః సేవకం లోకయేత్ క్రూరదృష్ట్యా
స ఈదృఙ్గ్విధః కోఽస్తి భూమ్యామబుద్ధిః ।
త్రిలోక్యాం జనా యద్యశో వర్ణయన్తి
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౦॥

మహా సంకటాన్మోచితా యేన దేవాః
బలేన ప్రతాపైర్గుణైర్యో వరిష్ఠః ।
స్మరత్యమ్బికా శూలపాణిస్తథా యం
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౧॥

అహల్యా శిలీభూతదేహాఽపి యేన
కృతా పాదసంస్పర్శతోఽతీవ పూతా ।
శ్రుతిర్యద్యశోవర్ణనే మౌనమాప
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౨॥

మనశ్చంద్ర-సూర్యర్క్షమేర్వాదికం తు
వసత్యఞ్జసా యత్స్వరూపే సమస్తమ్ ।
చిరంజీవతాం యేన నీతౌ స్వదాసౌ
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౩॥

ఉపేక్షా న కస్యాపి యస్య స్వరూపే
ఇతి ప్రత్యయో నాస్తి మూఢస్య చిత్తే ।
పురాణాని యం విశ్వపాలం వదన్తి
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౪॥

హృది స్వే స్థితో యాదృశో యస్య భావో
వసత్యఞ్జసా తాదృశస్తత్ర దేవః ।
అనన్యస్య యో రక్షకశ్చాపపాణిః
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౫॥

హరిః ప్రాణినాం సంనిధౌ సర్వదాఽఽస్తే
కృపాలుః స్వభక్తస్య ధైర్యం విలోక్య ।
సుఖానంద-కైవల్య-దాతాఽస్తి యో వై
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౬॥

యథా భాస్కరశ్చక్రవాకస్య గోప్తా
తథా సంకటేఽస్తి ప్రభుః సేవకస్య ।
హరేర్భక్తిమాహాత్మ్యముద్గీయతే జ్ఞైః
స నోపేక్షతే రామచన్ద్రః స్వభక్తమ్ ॥ ౩౭॥

మనః ప్రార్థనాం రే శృణు త్వం మమైకాం
రఘూత్తంసరూపం ప్రపశ్యాచలస్త్వమ్ ।
ఇదం మద్వచస్తే న హేయం కదాపి
మనో రాఘవే త్వం నివాసం కురుష్వ ॥ ౩౮॥

పురాణాని వేదాశ్చ యం వర్ణయన్తి
సమాధానతా స్యాత్ సదా యస్య సఙ్గాత్ ।
సమర్ప్యాశు తస్మిన్ నిజం చఞ్చలత్వం
మనో రాఘవే సంనివాసం కురుష్వ ॥ ౩౯॥

మనః ప్రాప్యతే వై సుఖం యత్ర సర్వమ్
అతీవాదరేణేహ తల్లక్షితవ్యమ్ ।
వివేకేన దుష్కల్పనాం సంనివార్య
మనో రాఘవే సంనివాసం కురుష్వ ॥ ౪౦॥

సదైవాటనే నో సుఖంకించిదస్తి
శ్రమో జాయతే నో హితం కించిదేవ ।
వివేకేన లబ్ధ్వా ఘనానన్ద-బోధం
మనో రాఘవే సంనివాసం కురుష్వ ॥ ౪౧॥

అలం విస్తరేణ బ్రవీమ్యేకమేవ

మనో రాఘవం త్వం స్వకీయం కురుష్వ ।
తదీయం వ్రతం దీననాథేతి శ్రుత్వా
మనః సజ్జన స్వస్వరూపే వస త్వమ్ ॥ ४२॥

మనః సద్వచో మే త్వయా గ్రాహ్యమేకం
హితం కార్యమేవాత్మనః సర్వథేతి ।
కదాప్యేహ రామేతరం నైవ వాచ్యం
సదాఽఽత్మస్వరూపం నిదిధ్యాసనీయమ్ ॥ ४३॥

మనో మూఢసజ్గే తు మౌనం విధేయం
కథాస్వాదరో రాఘవస్యైవ కార్యః ।
న రామో గృహే యత్ర సంత్యజ్య తత్తు
సుఖార్థే సదాఽరణ్యవాసో విధేయః ॥ ४४॥

సమాధానభజ్గో భవేద్యస్య సజ్గాత్
అహంతా తథాఽఽకస్మికీ స్యాత్స్వదేహే ।
మతిర్యస్య సజ్గాత్ త్యజేద్రామచన్ద్రం
తదీయేన సజ్గేన పుంసాం సుఖం కిమ్ ॥ ४५॥

మనో యా గతా రామహీనా స్వవేలా
తదాయుస్త్వయా నాశితం బుద్ధిజాడ్యాత్ ।
శ్రమో రామసేవాం వినా జీవితం యత్
స దక్షోఽత్ర యో రామసేవీ సదైవ ॥ ४६॥

హృదా చిన్తయన్ లోచనాభ్యాం ప్రపశ్యన్
హరిం భక్తియుక్తో య ఆస్తే బుధోఽపి ।
గుణప్రీతియుక్తశ్చరేత్ సాధనం యః
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ४७॥

సదా దేవకార్యే స్వదేహం యునక్తి
సదా యస్య వాగ్ వక్తి సద్-రామనామ ।
వరిష్ఠే స్వధర్మే స్థితిర్యస్య నిత్యం
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ४८॥

సదా వక్తి యద్ యాతి మార్గేణ తేన
ప్రపశ్యత్యనేకేషు తో దేవమేకమ్ ।

భ్రమస్య క్షయాద్ యో భజేద్వాసుదేవం
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౪౯॥

వికారా న కామాదయో యస్య చిత్తే
తపస్వీ విరాగీ స్వయం బ్రహ్మచారీ ।
సదా శాన్తచిత్తస్తమోలేశహీనః
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౦॥

మదో మత్సరః స్వార్థబుద్ధిర్నిరస్తాః
ప్రపఞ్చోద్భవో యస్య చిత్తే న ఖేదః ।
సదా వక్తి యః సూనృతామేవ వాచం
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౧॥

క్రమేత్ తత్త్వచిన్తానువాదేన కాలం
ప్రలిప్తో న దోషేణ దమ్భాదికేన ।
కరోత్యుత్తమైః ప్రత్యహం బ్రహ్మవాదం
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౨॥

సదైవార్జవీ సర్వలోకప్రియో యః
సదా సర్వదా సత్యవాదీ వివేకీ ।
వచో భాషతే నోఽనృతం నో కదాచిత్
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౩॥

సదాఽరణ్యసంస్థో భవేద్ యో యువాఽపి
వికల్పస్య చిత్తే మలో నైవ యస్య ।
దృఢః ప్రత్యయో యస్య చిత్తాన్న యాతి
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౪॥

దురాశా గతా యస్య చిత్తాత్ సమూలా
ప్రవృద్ధా హరి-ప్రేమరూపా సుతృష్ణా ।
ఋణీ దేవదేవః కృతో యేన భక్త్యా
స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౫॥

దయాలుః కృపాలుశ్చ యః కోమలాన్తో
జనే స్నేహయుక్తశ్చ యో దాస-పాలః ।
మనో యస్య న క్రోధ-సంతాప-యుక్తం

స ధన్యోఽస్తి దాసోఽత్ర సర్వోత్తమస్య ॥ ౫౬॥

హరేర్నామ-సంకీర్తనోపాసనాభ్యాం
జనో ధన్యతాం ఏత్యజస్రం జగత్యామ్ ।
ఉదాసీనతా సా పదార్థేషు సారం
తయా సర్వదా చిత్తవృత్తేః ప్రశాన్తిః ॥ ౫౭॥

మనో మాఽస్తు శబ్దాదిషు ప్రీతియోగః
పదార్థేషు కామో భవేత్ పూర్వపాపైః ।
సునిష్కామ-భక్త్యా ప్రభుశ్చిన్తనీయో
వికల్పస్య లేశోఽపి తూర్ణం ప్రహేయః ॥ ౫౮॥

జనః కల్పనాం కల్పయన్ కోటికల్పం
సమభ్యేతి రామం ప్రభుం నైవ నైవ ।
ధృతశ్చేతసా యేన కామో న రామః
కుతస్తస్య రామే తు సుప్రీతియోగః ॥ ౫౯॥

మనో రామచన్ద్రో నిధిః కామధేనుః
సురద్రుర్మణిశ్చిన్తితార్థప్రదశ్చ ।
ప్రభావాద్ హి యస్యైవ సర్వస్య సత్తా
న తత్తుల్యతామేతి కశ్చిద్ జగత్యామ్ ॥ ౬౦॥

సమాశ్రిత్య కల్పద్రుమం దుఃఖితో యః
సదా తస్య చిత్తే వసత్యేవ దుఃఖమ్ ।
సమం సజ్జనైర్యో వివాదం కరోతి
తతో యాతి సంతాపమన్తర్మహాన్తమ్ ॥ ౬౧॥

భవద్వై నిదిధ్యాస-భఙ్గోఽపి తస్య
బలాదుద్భవేత్ శోక-సంతాప-వృత్తిః ।
సుఖానన్ద-నాశో భవేద్ భేదబుద్ధ్యా
మనోనిశ్చయో లుప్తతే హన్త సర్వః ॥ ౬౨॥

యథా కామధేనుప్రభోస్తక్ర-యాఞ్చా
తథైవాత్మవేత్తుశ్చ వాదప్రియత్వమ్ ।
స సంత్యజ్య చిన్తామణిం కాచఖణ్డాన్
ప్రయాచేత తస్మై న కస్తాన్ ప్రదద్యాత్ ॥ ౬౩॥

దృఢా నాస్తి బుద్ధిర్విమూఢస్య పుంసో
న చిత్తేఽస్తి రామోఽతికామాకులస్య ।
ప్రవృత్తేఽతిలాభే భవేత్ క్షుబ్ధ-చిత్తః
ప్రసక్తోఽతిభోగేషు దైన్యం ప్రయాతి ॥ ౬౪॥

అభక్త్యా హరీ జీవితం మాఽస్తు దీనం
భవేత్ చాతిమౌఢ్యే సదా దుఃఖదుఃఖమ్ ।
మనో రామచన్ద్రేఽర్పయ ప్రీతియోగం
విరామేషు తే మాస్తు వాఞ్ఛా ధనాదౌ ॥ ౬౫॥

అసారోఽస్తి సంసార ఏషోఽతిఘోరో
మనః సజ్జనాన్వేషయ త్వం హి సత్యమ్ ।
విషం భక్షితం చేత్ సుఖం తే కుతః స్యాద్
అతో రామచన్ద్రం సదా చిన్తయ త్వమ్ ॥ ౬౬॥

ఘనశ్యామవర్ణోఽతిలావణ్యయుక్తో
గభీరోఽతిధీరః ప్రతాపేన పూర్ణః ।
స్వభక్తస్య యః సంకటే పక్షపాతీ
స రామః ప్రభాతే హృదా చిన్తనీయః ॥ ౬౭॥

బలేనాధికో రాఘవశ్చాపపాణిః
కరాలస్తు కాలోఽపి తస్మాద్ బిభేతి ।
కథా కైవ మర్త్యస్య రఙ్కస్య తత్ర
ప్రభాతే హృదా రాఘవశ్చిన్తనీయః ॥ ౬౮॥

సుఖానన్దకృద్ వారకో యో భయస్య
స హి ప్రీతియోగేన సేవ్యో జగత్యామ్ ।
వివేకాదనాచారబుద్ధిం విసృజ్య
ప్రభాతే హృదా రాఘవశ్చిన్తనీయః ॥ ౬౯॥

మనః కీర్తయ త్వం హరిం కామపూరం
న వై బాధ్యసే దుఃఖజాలైః కదాపి ।
మదాలస్యమాశు త్వయా సమ్ప్రహేయం
ప్రభాతే హృదా రాఘవశ్చిన్తనీయః ॥ ౭౦॥

మహాదోషనాశోఽస్తి యత్కీర్తనేన

నరః సద్గతిం యాతి యత్కీర్తనేన ।
భవేత్ పుణ్యవృద్ధిశ్చ యత్కీర్తనేన
స రామః ప్రభాతే హృదా చిన్తనీయః ॥ ౭౧॥

భవేన్న వ్యయః స్వీయవిత్తస్య కించిత్
తతోచ్చారణే రామనామ్నో న కష్టమ్ ।
క్షయో జాయతే యేన సంసారశత్రోః
స రామః ప్రభాతే హృదా చిన్తనీయః ॥ ౭౨॥

మహద్ దుఃఖముత్పద్యతే దేహదణ్డాత్
పరం నామసంకీర్తనే నైవ దుఃఖమ్ ।
శివశ్చిన్తయత్యేవ యం దేవదేవం
స రామః ప్రభాతే హృదా చిన్తనీయః ॥ ౭౩॥

తపఃపూర్వకే సాధనే దేహకష్టం
ధనేనైవ దానం వ్రతోద్యాపనం చ ।
కృపాలుః సదా దీనజీవేషు యోఽసౌ
ప్రభాతే హృదా రాఘవశ్చిన్తనీయః ॥ ౭౪॥

మనః సాధనేష్వేతదేవ ప్రశస్తం
న చేన్మన్యసే సాధుభిర్నిశ్చిను త్వమ్ ।
వృథా సంశయస్త్యాజ్య ఏవాన్తకారీ
ప్రభాతే హృదా రాఘవశ్చిన్తనీయః ॥ ౭౫॥

భవేన్నైవ యోగో న ధర్మో న కర్మ
న భోగో న చ త్యాగ ఏకోఽపి సాఙ్గః ।
మనో నామ-సంకీర్తనే శ్రద్ధధస్వ
ప్రభాతే హృదా రాఘవశ్చిన్తనీయః ॥ ౭౬॥

హరేర్నామ సంకీర్తనే శ్రద్ధధానో
భవేద్ ద్వన్ద్వశూన్యోజపన్ రామనామ ।
హరేః కర్మ కుర్వన్ భవిష్యత్యకామో
స్వరూపం చ సర్వత్ర పశ్యేత్ తదానీమ్ ॥ ౭౭॥

అహో యస్య రామే న విశ్వస్తబుద్ధిః
భవేత్ పామరః సర్వదా దుఃఖభాక్ సః ।

స్థితే కిన్తు కైవల్యదే రామచన్ద్రే
వృథా దేహ-సంసార-చిన్తాఽల్పబుద్ధేః ॥ ౭౮॥

మనః పావనాం భావనాం రాఘవస్య
నిధేహ్యన్తరే మాఽస్తు సంసారచిన్తా ।
భవో భ్రామయత్యేవ జీవం సదైవ
అసద్-వస్తు-సంధారణం వ్యర్థమేవ ॥ ౭౯॥

మనః సంశ్రయ శ్రీశమీశస్య హృత్స్థం
తరాద్యైవ దుష్పార-సంసార-వార్ధిమ్ ।
ప్రహేయస్త్వయా దుర్భరః కామ ఏషః
ఖరో మత్సరః సర్వథా దణ్డ్య ఏవ ॥ ౮౦॥

మనో మత్సరాత్ మా త్యజ శ్రీశనామ
నిదిధ్యాస ఏషోఽస్త్వతీవాదరాత్ తే ।
మనో రామనామోత్తమం సాధనం రే
న చైతస్య తుల్యం కిమప్యస్తి లోకే ॥ ౮౧॥

బహూన్యన్యనామాని తుల్యాని నాస్యేతి
అభాగ్యాన్న జానాత్యయం పామరోఽజ్ఞః ।
ఇదం పార్వతీశేన బుద్ధం విషఘ్నం
కథా మానవస్యాత్ర కా కింకరస్య ॥ ౮౨॥

స్మరారిః సదా ధ్యాయతీశం హి రామం
ఉమాసంయుతో గాయతి ప్రేమబద్ధః ।
దృఢ-జ్ఞాన-వైరాగ్య-సామర్థ్య-యుక్తః
సదాఽఽస్తే సుఖం రామ-విశ్వాస-పూర్ణః ॥ ౮౩॥

శిరఃసంస్థితో యః ప్రభుర్విఠ్ఠలస్య
శివః సోఽపి తద్ధ్యాన-మగ్నో న కిం త్వమ్ ।
యతో నీలకణ్ఠోఽపి శాన్తిం ప్రపేదే
స రామః కృతాన్తాన్నరం మోచయేద్ వై ॥ ౮౪॥

భజేద్ రాఘవం యోగి-విశ్రాన్తి-హేతుం
జపత్యస్య నామాని గౌర్యా మహేశః ।
తపస్వీ స్వయం శంకరః శాన్త ఆసీద్

భవేన్ముక్తిదోఽన్తే హ్యసౌ రామ ఏకః ॥ ౮౫॥

ముఖే యస్య రామః సుఖం తస్య నిత్యం
సదానన్దరూపే నిమగ్నః స ఆస్తే ।
వినా రామమన్యత్ర సందేహఖేదౌ
నిజం ధామ నామ్నైవ శోకాపహారి ॥ ౮౬॥

ముఖే యస్య రామో న కామోఽస్తి చిత్తే
న తద్-ధైర్యలోపో భవేత్ సంకటేషు ।
హరేర్భక్తియోగేన కామం విజిత్య
స ధన్యోఽభవద్ మారుతిబ్రహ్మచారీ ॥ ౮౭॥

అతీవోత్తమం సున్దరం స్వల్పవర్ణం
అమూల్యం సులభ్యం హితం రామనామ ।
జనైః కీర్త్యమానం భవధ్వంసకం యత్
తదేవేహ కైవల్యరూపం నరాణామ్ ॥ ౮౮॥

సదా భోజనాదౌ వదేద్ రామనామ
తతో భోజనే సాదరం ఘోషణీయమ్ ।
ప్రతిగ్రాసమేవం వదేన్నామ పుణ్యం
తదా ప్రాప్యతే శ్రీహరిః స స్వభావాత్ ॥ ౮౯॥

సదా నామహీనస్య ఘోరాఽస్తి హానిః
న యస్యాదరో నామ్ని తజ్జన్మ తుచ్ఛమ్ ।
హరేర్నామ వేదేషు శాస్త్రేషు శ్రేయ-
స్కరంవై పరం ఖ్యాపితం వ్యాసవాణ్యా ॥ ౯౦॥

మనో రామచన్ద్రే న కార్యా ఉపేక్షా
హరేర్నామ సంకీర్తయేదాదరేణ ।
న కించిద్వ్యయః కీర్తనే రామనామ్నః
తతో ఘోషయేజ్జానకీశస్య నామ ॥ ౯౧॥

ససత్కారముద్ఘోషితే రామనామే
సుదూరం స్వహృత్స్థాశ్చ దోషాః ప్రయాన్తి ।
హరిస్తిష్ఠతి ప్రీత ఆకర్ణ్య కీర్తిం
అతః శ్రీశివో రామనామైకతన్త్రః ॥ ౯౨॥

ప్రభుర్యోఽన్నదః స్వైరమాకీటకేభ్యః
సదా హృద్గతా యస్య చిన్తా జనానామ్ ।
సులభ్యేఽపి తన్నామసంకీర్తనే తే
మనో హీయతే కిం ను తన్మే వదాశు ॥ ౯౩॥

త్రిలోకీ-విదాహే క్షమో యోఽస్తి రుష్టః
స ఈశః శమం ప్రాప యత్కీర్తనేన ।
జపత్యాదరాద్యత్ శివా విశ్వమాతా
తదేవేహ సర్వైర్జ్ఞైజ఼్ కీర్తనీయమ్ ॥ ౯౪॥

మనోఽజామిలో దుష్కృతీ పుత్రనామ
గుణన్నేవ నారాయణేత్యాప ముక్తిమ్ ।
శుకం కుట్టినీ రాఘవేత్యాహ్వయన్తీ
పురాణప్రసిద్ధాం సువిఖ్యాతిమాప ॥ ౯౫॥

స్వభక్తోత్తమో దైత్యవంశేఽపి జాతః
ప్రహ్లాదనామాఽజపన్నామ నిత్యమ్ ।
పితా తస్య తన్నైవ సేహే దురాత్మా
జగత్యాం స నైవాజపద్ రామనామ ॥ ౯౬॥

న యద్వాచి రామః కథం తస్య ముక్తిః
అహంతావశో యాతనాం యాతి వ్యర్థమ్ ।
తతో దేహనాశే మహాదుఃఖమేతీతి
యతో బ్రూత రే రామరామేతి నిత్యమ్ ॥ ౯౭॥

స్ఫుటం తారితాః ప్రస్తరా రామనామ్నా
జడా మానవాస్తారితా నైకశోఽత్ర ।
పరం సంశయాత్మా సదా తత్ప్రభావే
జపేన్నైవ యః సోఽస్తి నా పాపరూపః ॥ ౯౮॥

జగత్యాం హి వారాణసీ పుణ్యభూమిః
జనా యత్ర యాతాః పితౄనుద్ధరన్తి ।
సదా చన్ద్రమౌలిర్గుణన్ రామనామ
స్థితస్తత్ర జీవాన్ సముద్బోధనార్థమ్ ॥ ౯౯॥

నృభిః కర్మ కర్తుం న శక్యం యథావత్
కృతే ధర్మకృత్యేఽపి నో పుణ్యలాభః ।

దయా సర్వభూతేషు నైవాస్తి చిత్తే
అమూల్యం హరేర్నామ నో హన్త వక్త్రే ॥ ౧౦౦॥

న యస్య ప్రియం నామ తం శాస్తి కాలో
వికల్పాత్ కుతర్కే గతిర్నారకీ స్యాత్ ।
అతః సాదరం నామ సంకీర్తితవ్యం
తతో జాయతే దోషనాశః స్వభావాత్ ॥ ౧౦౧॥

ప్రకృత్యోఽరరీకృత్య నమ్రత్వమేవ
మనః సజ్జనాస్తేన సంతోషితవ్యాః ।
స్వదేహం చ లోకోపకార్యే నియుజ్య
భజాతిప్రమోదేన సాకారమీశమ్ ॥ ౧౦౨॥

హరేః కీర్తనే తద్గుణప్రీతిరస్తు
పరబ్రహ్మబోధే త్వహంతా చ మాఽస్తు ।
ధనే చాన్యదీయే తథాఽన్యప్రియాయాం
నిరూఢోఽభిమానః పరిత్యాజ్య ఏవ ॥ ౧౦౩॥

యథా వక్తి తద్వన్న యస్య ప్రవృత్తిః
విమూఢః స తేనైవ లజ్జాముపైతి ।
మనః కేవలం యస్య వాగ్విభ్రమోఽఽస్తి
కథం ప్రాప్నుయాద్ దేవదేవం స మూఢః ॥ ౧౦౪॥

వివేకాదశుద్ధాం క్రియాం స్వాం విహాయ
విశుద్ధాం క్రియామాదరేణాఽఽచర త్వమ్ ।
యథా భాషసే తద్వదేవాచర త్వం
మనః కల్పనాం ముఞ్చ సంసారదాత్రీమ్ ॥ ౧౦౫॥

సమాచర్య సంధ్యాది నిత్యం స్వకర్మ
వివేకాన్మనః స్థాపయాత్మప్రభ్రష్టమ్ ।
దయా సర్వభూతేషు యస్య ప్రవృద్ధా
సదా భక్తిభావాత్ స ఆప్నోతి శాన్తిమ్ ॥ ౧౦౬॥

మనో నైవ కార్యః ప్రకోపః కదాచిత్
మనః సాధుసఙ్గే ప్రవృత్తిం కురుష్వ ।
మనో ముఞ్చ సఙ్గం సదా దుర్జనానాం

మనస్తేన తే మోక్షలాభోఽస్తి సత్యమ్ ॥ ౧౦౭॥

మనః సర్వదా సాధుసఙ్గేన పుంసాం
భవేద్ విక్రియాహానిరీశే చ భక్తిః ।
వినా సత్క్రియాం మాస్తు వాచాలతా తే
యతో వాదహానిః స సంవాద ఇష్టః ॥ ౧౦౮॥

వితణ్డః సదా త్యాజ్య ఏవాత్ర సర్వైః
సుఖేనోత్తమైః సద్వివాదో విధేయః ।
సుసంవాద ఏవేహ శోకోపహారీ
యతో వాదహానిః స సంవాద ఇష్టః ॥ ౧౦౯॥

అసద్వాదహా యః స సంవాద ఏవ
వివేకేన జేతవ్య ఏవాభిమానః ।
అహంతా హి వాదే వికారాన్ కరోతి
యతో వాదహానిః స సంవాద ఇష్టః ॥ ౧౧౦॥

హితాయైవ తే సత్యవాగీరితేయం
హితాయాత్మనస్త్వం విచార్యాచరాత్ర ।
హితాయైవ పాఖణ్డబుద్ధిర్వివర్జ్యా
యతో వాదహానిః స సంవాద ఇష్టః ॥ ౧౧౧॥

గతం జన్మ వక్తుస్తథా శ్రోతురేవ
వివాదః పరం నైవ శాన్తో జనేషు ।
వివాదోద్భవః సంశయో దమ్భకారీ
యతో వాదహానిః స సంవాద ఇష్టః ॥ ౧౧౨॥

హితం విస్మృతం పణ్డితైర్వాదశౌణ్డైః
అహంతాబలాద్ రాక్షసత్వం గతాస్తే ।
పరేశాద్వినా పణ్డితో నాస్తి కశ్చిద్
అతో హే మనస్త్వం త్యజ స్వామహంతామ్ ॥ ౧౧౩॥

పరాయోపదేశే వ్యయో నైవ కశ్చిద్
వృథాఽనుక్షణం వర్ధతే గర్వవేగః ।
క్రియామన్తరా వాక్పటుత్వం ధిగేవ
మనః సర్వథైవాదరాన్నిశ్చిను త్వమ్ ॥ ౧౧౪॥

న యో వాదభాక్ సంవదేత్ తేన పుంసాం
వివేకాదహంకారలేశోఽపి హేయః ।
వదేద్యత్ తదేవాచరేత్ సర్వథైవ
విశుద్ధక్రియో భక్తిమార్గేణ గచ్ఛేత్ ॥ ౧౧౫॥

మునేః శాపజం గర్భవాసస్య దుఃఖం
స్వయం యోఽమ్బరీషస్య జగ్రాహ విష్ణుః ।
దదౌ చోపమన్యుం శివః క్షీరసిన్ధుం
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౧౬॥

ధ్రువం బాలమజ్ఞం తథా దైన్యభాజం
పరం ధ్యాననిష్ఠం విలోక్యానుకమ్ప్య ।
చకారాచలం యస్తు తారాఙ్గణే తం
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౧౭॥

గజేన్ద్రః సరస్యుగ్రనక్రేణ పాదే
ధృతో విష్ణుమేవాస్మరత్ ఖిన్నగాత్రః ।
హరిస్తత్క్షణదేత్య యోఽమోచయత్తం
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౧౮॥

ద్విజోఽజామిలః పాపకర్మాఽన్తకాలే
వదన్ పుత్రనామ ప్రపేదే విముక్తిమ్ ।
అనాథస్య యోఽస్త్యాశ్రయశ్చక్రపాణిః
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౧౯॥

విధాతుర్హితాయాభవత్ మత్స్యరూపో
దధారాచలాం కూర్మరూపేణ పృష్ఠే ।
స్వభక్తాన్ హి పాతుం శ్రితో నీచయోనీః
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౨౦॥

మహాభక్త-ప్రహ్లాద-సంరక్షణార్థం
నృసింహస్వరూపం ప్రపేదే య ఉగ్రమ్ ।
న యత్సంన్నిధౌ కోఽపి గన్తుం సమర్థః
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౨౧॥

యయాచే కృపాం వజ్రపాణిర్యదా వై

తదా వామనోఽభూత్ స్వయం చక్రపాణిః ।
తథా భార్గవో యో ద్విజార్థం బభూవ
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౨౨॥

అహల్యా-సతీ-పక్షపాతాదరణ్యం
సిషేవేఽపి దేవాంశ్చ బన్ధాద్విమోక్తుమ్ ।
రిపోర్యో ధ్వజం ప్రాహరద్ రావణస్య
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౨౩॥

పురా ద్రౌపదీ-ప్రీతయే దేవదేవః
స్వయం తత్క్షణాదేవ తత్రాఽఽవిరాసీత్ ।
కలౌ యోఽభవన్మౌని-బుద్ధస్తథైవ
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౨౪॥

అనాథాన్ స్వభక్తాన్ పరిత్రాతుమేవ
కలౌ సంభవిష్యత్యసావేవ కల్కిః ।
శ్రుతిర్యద్గుణఖ్యాపనే మౌనమాప
స నోపేక్షతే దేవదేవః స్వభక్తమ్ ॥ ౧౨౫॥

జనానుగ్రహార్థం హి లీలావతారా
అనేకా ధృతా యేన పూర్వం ధరణ్యామ్ ।
న తం సేవతే యః స ఏవాతిపాపో
దురాత్మా కుబుద్ధిః స చాణ్డాలరూపః ॥ ౧౨౬॥

స ధన్యో హరేర్నామఘోషేణ శాన్తః
తథాఽఽకర్ణ్య యస్తత్కథాం తత్ర లీనః ।
ప్రనష్టా కుబుద్ధిస్తదీయా స్వబోధాద్
మనోవాసనా యస్య రామే విలీనా ॥ ౧౨౭॥

మనో వాసనా వాసుదేవే తవాస్తు
మనః కామనా కామసఙ్గే తు మాఽస్తు ।
మనః కల్పనా తే వృథా నైవ కార్యా
మనః సజ్జన ! సన్త-సఙ్గే రమస్వ ॥ ౧౨౮॥

మనః సద్గతి-ప్రాప్తయే సాధుసఙ్గః
తతో నశ్యతే దుర్మతిర్దుర్జనస్య ।

రతీశో మనఃక్షోభకోఽస్తీతి మత్వా
విధేయః ప్రయత్నో బుధైర్నిర్మమత్వే ॥ ౧౨౯॥

మనో మాఽస్తు రామం వినా తే వికల్పః
సదా సత్యసంకల్ప ఏవాఽస్తు చిత్తే ।
పరిత్యజ్య జల్పం చ లోకే సదా త్వం
రమాకాన్తమేకాన్తవృత్త్యా భజస్వ ॥ ౧౩౦॥

జగత్యాం జనైః సేవ్య ఏకో హి రామః
స త్వేకవాగేకబాణస్తథైవ ।
చరిత్రం యదీయం జనోద్ధారకం చ
స సీతాపతిః సేవ్య ఆదౌ వివేకాత్ ॥ ౧౩౧॥

విచార్యైవ యో భాషతే వర్తతే వా
తదీయేన సఙ్గేన సంతాప-శాన్తిః ।
ప్రవాచ్యం విచారం వినా నైవ కించిత్
సదా సత్పథా చ ప్రయాతవ్యమేవ ॥ ౧౩౨॥

విరక్తిశ్చ భక్తిశ్చ విజ్ఞానయోగః
సదాఽఽత్మానుబోధో దృఢో యద్-హృదిర్హి ।
సదా దర్శనం స్పర్శనం తస్య పుణ్యం
తథా భాషణం నాశకం సంశయస్య ॥ ౧౩౩॥

న యస్యాస్తి గర్వో సదా వీతరాగః
క్షమాశాన్తియుక్తో దయాయాం చ దక్షః ।
నహి క్షోభలోభౌ న దైన్యం చ యస్మిన్
వసత్యఞ్జసా తత్ర యోగీశ్వరత్వమ్ ॥ ౧౩౪॥

విధేయా మనః సంగతిః సజ్జనస్య
యతో దుర్జనస్యాపి ధీః శుద్ధిమేతి ।
సుసద్భావ-సద్బుద్ధి-సన్మార్గలాభః
తతో నిర్భయత్వం కరాలాచ్చ కాలాత్ ॥ ౧౩౫॥

సదా భీతియుక్తం హి బ్రహ్మాణ్డమేతద్
అనన్తం తు తత్ సాధవశ్చాభయా వై ।
భవేద్ యస్య తద్-జ్ఞానతో ద్వైతహానిః

భయం మానసాత్ సర్వథా తస్య నష్టమ్ ॥ ౧౩౬॥

ప్రబోధ్యేహ జీవం ప్రయాతా హి శ్రేష్ఠాః
తథాప్యజ్ఞ ఏవేహ జీవోఽస్తి హన్త ।
లయం యస్య నో యాత్యహంకార-కర్మ
న స జ్ఞానధిం విన్దతేఽహంతయా వై ॥ ౧౩౭॥

భ్రమాత్ చిద్-ధనం యస్య గుప్తం బభువ
మృతిర్జన్మదారిద్ర్యమావిర్బభూవ ।
విలీనా న యస్యేహ దేహాత్మబుద్ధిః
న స జ్ఞానధిం విన్దతేఽహంతయా వై ॥ ౧౩౮॥

న వేత్త్యాత్మతత్త్వం తతం సర్వతోఽపి
జడం మన్యతే హన్త దృశ్యం హ్యభాగ్యః ।
న చాశ్రద్ధయా పుణ్యలేశోఽపి యస్య
న స జ్ఞానధిం విన్దతేఽహంతయా వై ॥ ౧౩౯॥

నిజం వస్తు న ప్రాప్యతే స్వప్రమాదాత్
గుణానం హి బన్ధోఽత్ర దుఃఖస్య హేతుః ।
భవన్నైవ యావద్ గుణాతీతవృత్తిః
నిధిర్విద్యతేఽహంతయా నైవ తావత్ ॥ ౧౪౦॥ ??స్టర్త్ నేవ్
అథహాస్తి తో బ్రహ్మవిత్ తస్య సేవా
తథా వన్దనీయం తదీయాఙ్ఘ్రియుగ్మమ్ ।
వినా సద్గురోరజ్ఞానం తన్న వేద్యం
మనోఽహంతయాఽసౌ నిధిర్నైవ లభ్యః ॥ ౧౪౧॥

న తద్ జ్ఞాయతే జ్ఞాయతే నైవ యావద్
విమూఢస్య సందేహ-హానిర్న భూయాత్ ।
అహంతా న యావద్ వినిర్యాతి తావద్
బలాన్నైవ తద్ విద్యతే లభ్యతే న ॥ ౧౪౨॥

అవిద్యావశో మానవో మూఢబుద్ధిః
భ్రమాద్ విస్మృతం స్వం హితం నోపయాతి ।
యథాఽసమ్పరీక్ష్యాదృతం కిన్త్వశుద్ధం
న తన్నాణకం స్వేప్సితార్థక్రయార్థమ్ ॥ ౧౪౩॥

జగత్యాం మనః కిం ను సత్యం యథార్థం
త్వయా సాదరం తత్తు సంశోధనీయమ్ ।
తథా కుర్వతా బ్రహ్మ-సత్తానుభూతిః
తతోఽజ్ఞానజన్యో భ్రమో నాశమేతి ॥ ౧౪౪॥

సదా దృశ్యచిన్తోద్భవం జీవజాతం
అహంకారతోఽజ్ఞానతా విజ్ఞతేఽస్య ।
వివేకాత్ సదా స్వ-స్వరూపం హి సేవ్యం
న హి బ్రహ్మమూలే జనుర్నైవ మృత్యుః ॥ ౧౪౫॥

దృశో గోచరం యన్న సత్ తత్కదాచిత్
అకస్మాద్ భవేత్ తచ్చ కాలేన నశ్యేత్ ।
యతః సర్వనాశః స్థిరం నైవ కించిత్
మనోఽనన్త-సత్-చిత్ సమన్వేషణీయమ్ ॥ ౧౪౬॥

న భఙ్గ్యం న ఛేద్యం న చాల్యం న భ్రంశం
స్థితం సర్వతోఽహంతయా నైవ వేద్యమ్ ।
న తస్యైకరూపస్య ద్వైతం తు సహ్యం
మనోఽనన్త-సత్-చిత్ సమన్వేషణీయమ్ ॥ ౧౪౭॥

స్వయంభ్వాదిరూపేఽపి యన్నిర్వికారం
శ్రుతిర్వర్ణనే యస్య మౌనం ప్రపేదే ।
వివేకేన తద్రూపమాసాదనీయం
మనోఽనన్త-సత్-చిత్ సమన్వేషణీయమ్ ॥ ౧౪౮॥

జగత్యాం న యత్ చర్మచక్షుర్నిరీక్ష్యం
జగత్యాం తు యద్ జ్ఞానచక్షుర్విలోక్యమ్ ।
యదాలోకనే స్యాల్లయో లోకనస్య
మనోఽన్వేషణీయం సదానన్దరూపమ్ ॥ ౧౪౯॥

న పీతం న శుభ్రం న వా శ్యామమేతత్
న చ వ్యక్తమవ్యక్తరూపం న నీలమ్ ।
సువిశ్వాస ఆప్తే తు ముక్తిప్రదోఽత్ర
మనోఽన్వేషణీయం సదానన్దరూపమ్ ॥ ౧౫౦॥

నృభిర్వస్తు సంచిన్త్య సంచిన్త్య వేద్యం

మనో బోధ్య సంబోధ్య బుద్ధం ప్రకార్యమ్ ।
పరం సంగమాత్ సజ్జనైః సర్వ-సిద్ధిః
వరో నిశ్చయో జాయతే సానురాగాత్ ॥ ౧౫౧॥

కృతే తత్త్వసంఖ్యాసు చాతుర్యయోగేపి
అవశ్యో పరబ్రహ్మణో హి ప్రబోధః ।
మనః సారభూతం తు సత్యం విదూరే
సమస్తేషు తద్ హ్యేకమేవాద్వితీయమ్ ॥ ౧౫౨॥

విముష్టైర్న దేహేన్ద్రియైర్నైవ తత్త్వైః
సమాధానతా నైవ రాగప్రలాపైః ।
న యోగైర్న యాగైర్న వా త్యాగభోగైః
భవేత్ సా తు సఙ్గాత్ స్ఫుటం సజ్జనానామ్ ॥ ౧౫౩॥

మహావాక్యబోధాత్ తథా పఞ్చకానాం
వివృత్యా పరబ్రహ్మ-దిగ్దర్శనం వై ।
ద్వితీయా-దినే చన్ద్రసందర్శనార్థం
యథా వృక్షశాఖాఙ్గులీర్నిర్దిశన్తి ॥ ౧౫౪॥

జగత్యాం న యద్ దృశ్యతే తద్విలోక్యం
సమాలోచ్యతే చేత్ తదైవ స్ఫుటం స్యాత్ ।
కరే నైవ తద్ గృహ్యతే యత్నతోఽపి
న తత్ సర్వతో విద్యమానం తు గమ్యమ్ ॥ ౧౫౫॥

అహం బ్రహ్మ వేద్మీతి యో వక్తి సోఽజ్ఞః
క్షమస్తర్కితుం కో జగత్యామ్ అతర్క్యమ్ ।
అహంతాబలాజ్ జ్ఞాయతే తన్న మూఢైః
తదాలోకితే కోఽస్తి తస్మాద్ విభిన్నః ॥ ౧౫౬॥

శ్రమో నైకశాస్త్రావలోకేఽస్త్యతీవ
పరంత్వేకతా-నిశ్చయో నైవ తనే ।
వివాదాత్మకః శాస్త్రజన్యో విరోధో
మతిర్లీయతే ప్రత్యుతాఽఽత్మప్రబోధే ॥ ౧౫౭॥

శ్రుతిః శాస్త్రషట్కం తథా ధర్మశాస్త్రం
సహస్రాననోఽపి స్వయం శేష-నాగః ।
అశక్తా హి తద్వర్ణనే సర్వథేమే

మనో జ్ఞానదర్పం తతస్త్వం విముఞ్చ ॥ ౧౫౮॥

అహన్తాత్మికా మక్షికా భక్షితా చేద్
రుచిర్భోజనే తస్య పుంసః కుతః స్యాత్ ।
అహన్తా హి హృత్స్థా న యావత్ప్రయాతి
సుజీర్ణం భవేత్ జ్ఞానమన్నం న తావత్ ॥ ౧౫౯॥

మనో మాఽస్తు వాదే మతిః ఖేదకర్త్రీ
ద్వైతే రుచిః క్రోధకర్త్రీ చ మాఽస్తు ।
అహంతా మనో యావదన్తే తవాస్తే
పరేభ్యో న హి జ్ఞానదానే త్వమర్హః ॥ ౧౬౦॥

అహంతోదయే జాయతే సర్వదుఃఖమ్
ముఖాదుద్గతా జ్ఞానవార్తా వృథైవ ।
అహంతా-లయే సర్వతస్తే సుఖం స్యాద్
అహంతాం స్వయం తాం మనశ్చిన్తయ త్వమ్ ॥ ౧౬౧॥

వివేకేఽప్యహంతాబలాద్ యాత్యనీతిమ్
అనీత్యా జనః శ్లాఘ్యతాం యాతి లోకే ।
పరం వేత్తి చిత్తే నిజం దమ్భభావం
ప్రమాణాన్తరాణ్యస్య బుద్ధిర్జహాతి ॥ ౧౬౨॥

దృఢో నిశ్చయో యస్య దేహాత్మబుద్ధౌ
సుదూరం హితాదాత్మనః సో ను యాతః ।
పరిత్యజ్య తాం చాత్మబుద్ధిః ప్రధార్యా
సదా సంగతిః సజ్జనానాం విధేయా ॥ ౧౬౩॥

మనః కల్పితా ద్వైతబుద్ధిః ప్రహేయా
ప్రధార్యా హృదా కల్పనాఽద్వైతరూపా ।
స్వరూపస్థితౌ సాఽపి యాయాద్ హృదన్తాత్
సదా సంగతిః సజ్జనానాం విధేయా ॥ ౧౬౪॥

ప్రపఞ్చే స్వదేహాది-సంచిన్తనాత్తు
మనో వర్ధతే లోభ ఏతాన్తరే స్వే ।
అతః శ్రీశ-భక్త్యా ప్రవృణ్వీత ముక్తిం
తదర్థం సదా సాధుసంగో విధేయః ॥ ౧౬౫॥

అహంకార-విస్తార ఏషోఽస్తి దేహ-
ప్రియా-పుత్ర-మిత్రాదికో మోహజన్యః ।
అతోఽహంభ్రమం జన్మహేతుం నిరస్యేత్
తదర్థం సదా సాధుసఙ్గం విదధ్యాత్ ॥ ౧౬౬॥

వరో నిశ్చయః శాశ్వతస్యైవ కార్యో
మనః సంశయో దాసవాక్యాద్ విసర్జ్యః ।
క్షణేఽనుక్షణే జన్మసార్థక్యమస్తు
తదర్థం సదా సాధుసఙ్గో విధేయః ॥ ౧౬౭॥

ప్రశాన్తాం కరోత్యాత్మవృత్తిం స సాధుః
దురాశాశ్రయాద్ దీనతాం నోపయాతి ।
ఉపాధిర్హి దేహాత్మ-ధీ-వృద్ధి-కర్త్రీ
కథం సా ప్రబాధేత సాధుం విరాగమ్ ॥ ౧౬౮॥

మనోఽనన్త-బోధాయ సాధుం హ్యుపేయాద్
అహంకార-విస్తారమేతం నిరస్యేత్ ।
గుణాతీతతామేత్య చిన్త్యో హ్యనన్తో
న దేహాత్మబుద్ధిః కదాపీహ కార్యా ॥ ౧౬౯॥

త్యజేదాత్మబోధేన దేహాత్మబుద్ధిం
వివేకేన సద్-వస్తు-యోగో విధేయః ।
చిదాకార-వృత్తిః స్వతో నైవభావ్యా
తతః సర్వదా తత్ సమన్వేషణీయమ్ ॥ ౧౭౦॥

సుగుప్తం స్థితం వస్తు యత్సారభూతమ్
భవేద్ గోచరం చక్షుషోదృశ్యమాత్రమ్ ।
అదృశ్యం గుణాభావ-నిర్భాసమేతద్
అహంతాబలాన్నైవ యత్నేఽపి వేద్యమ్ ॥ ౧౭౧॥

స్ఫుటా వైషయీ కల్పనా సా త్వవిద్యా
యయా బ్రహ్మ విజ్ఞాయతే స సువిద్యా ।
బభూవ ద్విధా సాఽఽదికల్పే హి మాయా
వివేకాద్ భవత్యాత్మరూపే విలీనా ॥ ౧౭౨॥

ప్రవృత్తే హి చిద్-వ్యోమ్న్యహంకార-రాహౌ

చిదాకాశమాచ్ఛాదితం దృశ్యతే వై ।
తమిస్రానిశావద్భవేద్దిగ్భ్రమోఽపి
వివేకాద్ విచారాచ్చ సాక్షాత్క్రియేత్ తత్ ॥ ౧౭౩॥

న తచ్చక్షుషా లక్ష్యతే యత్నతోఽపి
భవే భక్షితే తేన నో తస్య రక్షా ।
యదక్షయ్య-మోక్షం దదాత్యక్షయం తద్
దయాలుః స్వభక్తస్య పక్షం కరోతి ॥ ౧౭౪॥

లిఖత్యేవ భావ్యం విధిః సర్వభాలే
పరం తల్లలాటేఽస్తి కో లేఖకర్తా ।
హరః సర్వసంహారకోఽస్త్యన్తకాలే
పరం శంకరో దహ్యతేఽన్తే చ కేన ॥ ౧౭౫॥

కృతా యేన తే ద్వాదశాదిత్యదేవా
అసంఖ్యాతశక్రాశ్చ రుద్రాస్తథైవ ।
అన్విష్యమాణః స దేవో న లభ్యో
న విజ్ఞాయతే కీదృశః కోఽస్తి ముఖ్యః ॥ ౧౭౬॥

న ఖణ్డ్యో న భఙ్గ్యో భవేద్ దేవదేవో
న చాల్యో న నామ్యో న వై దీనకల్పః ।
న చాదేయరూపో న దృగ్గోచరోఽస్తి
న విజ్ఞాయతేఽహంతయా సర్వగోఽపి ॥ ౧౭౭॥

ప్రియో యస్య యస్తస్య పూజ్యః స దేవః
పరం వేత్తి నో దేవదేవం తు కశ్చిత్ ।
వసన్త్యేవ దేవా జగత్యామనన్తా
రతిర్యత్ర తద్-భక్తిరేవాఽస్తి వర్యా ॥ ౧౭౮॥

త్రయస్తే తు లోకా యతః సంబభూవుః
న తం దేవవర్యం ప్రవక్తీహ కశ్చిత్ ।
జగత్యాం వరిష్ఠోఽస్తి దేవః సుగుప్తో
వినా సద్గురుం నైవ దృశ్యః కదాచిత్ ॥ ౧౭౯॥

గురుత్వే స్థితాః కోటిశః సన్తి భూమౌ
అనేకేషు మన్త్రేషు తన్త్రేషు శక్తాః ।
సదా కామకామాః కథా-గీత-కారా

నృణాం భ్రామకా నైవ మోక్షప్రదాస్తే ॥ ౧౮౦॥

న వై వఞ్చకో నాభిచారీ న చాఢ్యో
న వా నిన్దకో మత్సరీ భక్తిహీనః ।
న యత్సంగబాధా న విత్తాపహారీ
జగత్యాం తు యో బ్రహ్మబోధః స సాధుః ॥ ౧౮౧॥

హృదా కాముకో నిఃస్పృహత్వం వదేచ్ఛేద్
వినా తత్క్రియాం వాక్పటుత్వం వృథైవ ।
యథా వక్తి తాదృక్ ప్రవృత్తిర్హి యస్య
మనః సద్గురుర్నిశ్చితవ్యః స ఏవ ॥ ౧౮౨॥

జ్ఞానీ వివేకీ విరక్తశ్చ భక్తః
కృపాలుర్మనస్వీ క్షమీ యోగయుక్తః ।
సుదక్షః ప్రభుశ్చాతురో యశ్చ విద్వాన్
భవేత్ తస్య సఙ్గే సమాధాన-లాభః ॥ ౧౮౩॥

అజం యత్ తథాఽనాగతం చైవ యద్ధి
వచోభిస్తు తజ్జాయతే సజ్జనానామ్ ।
అనిర్వాచ్యమేవాస్తి యత్ తచ్చ వాచ్యం
మనః సచ్చిదానన్దమన్వేషణీయమ్ ॥ ౧౮౪॥

నిలీనో భవేదాదరాద్ రామరూపే
భయాతీతతా నిశ్చితా స్వే స్వరూపే ।
కదాప్యేహ నాసాద్యతే మార్గ్యమాణః
సదైకం భవేద్యన్న తస్మిన్ విభేదః ॥ ౧౮౫॥

మనః సంనిధౌ తే సదా రాఘవోఽస్తి
మనః సజ్జన ! మార్గయ త్వం హి సత్యమ్ ।
తవాఽఖణ్డితో రాఘవేణాస్తి యోగో
వినిష్కాసయ స్వాన్తరాత్ తామహంతామ్ ॥ ౧౮౬॥

మనః పిణ్డ-బ్రహ్మాణ్డయోర్భూతసామ్యం
సమస్తం త్విదం బ్రహ్మరూపే న కించిద్ ।
మనో భాతి యద్యత్ న తత్తత్ సదస్తి
సుఖే సంస్థితిః సంగముత్సృజ్య కార్యా ॥ ౧౮౭॥

అహం-పాశముచ్ఛిద్య విజ్ఞాన-శస్త్రైః
విదేహస్థితిర్భక్తితః సేవనీయా ।
విరక్తేర్బలాత్ సర్వనిన్ద్యం వివర్జ్య
సుఖే సంస్థితిః సఙ్గముత్సృజ్య కార్యా ॥ ౧౮౮॥

పృథివ్యాదికృద్ దేవ ఆలోకనీయో
యదాలోకనే ముక్తిలాభోఽస్తి సద్యః ।
గుణైః సంయుతో నిర్గుణ సేవనీయః
సుఖే సంస్థితిః సఙ్గముత్సృజ్య కార్యా ॥ ౧౮౯॥

స నో కార్యకర్తా న వా సృష్టిభర్తా
పరాయాః పరో నో వివర్తేన లిప్తః ।
స వై నిర్వికల్పో వికల్పైర్వ్యేవ సేవ్యః
పరిత్యజ్య సఙ్గం సుఖం స్థేయమత్ర ॥ ౧౯౦॥

న దేహాత్మధీ-నిశ్చయో యస్య నష్టో
న కల్పాన్తకాలేఽపి స జ్ఞానవాన్ స్యాత్ ।
పరం బ్రహ్మ నోఽహంతయా వేత్తి కశ్చిద్
మనోఽజ్ఞానజాం శూన్యతాం నో జహాతి ॥ ౧౯౧॥

మనఃస్పర్శహీనం స్థిరం యత్స్వరూపం
అభేదేన చిన్త్యం హి సర్వోత్తమస్య ।
న దృష్టాన్తయోగ్యం భవేత్ తస్య కించిద్
న నిఃసంగతా సంగతా తత్ర సత్యా ॥ ౧౯౨॥

పరేశే న విజ్ఞాతతాఽజ్ఞాతతా వా
స నో వర్ణ్యతే వేదశాస్త్రైః పురాణైః ।
అదృశ్యో న దృశ్యో న సాక్షీ తయోర్వా
శ్రుతిర్యస్య నాన్తం విజానాతి నైవ ॥ ౧౯౩॥

హృదిస్థోఽస్తి కః కీదృశో దేవవర్యో
గురుః సాదరం సాధకేనాఽథ పృష్టః ।
పరిత్యజ్య దేహం వసత్యేష కుత్ర
స్థిరావాసయోగ్యం క్వ సంస్థానమస్య ॥ ౧౯౪॥

ఇతి ప్రాహ జానీహి దేవో హి హృత్స్థో

నభోవత్సదా వ్యాపకోఽప్యప్రలిప్తః ।
న గచ్ఛత్యథో నోపగచ్ఛత్యజస్రం
ఋతే తేన రిక్తం స్థలం నైవ కించిత్ ॥ ౧౯౫॥

నభోవిభ్రమద్-రేణుమాత్రం స్థలం నో
రఘూణామధీశేన రిక్తం విభాతి ।
ప్రవృత్తో హి తద్దర్శనే యః స తస్మిన్
లయం యాత్యలక్ష్యం చ లక్ష్యం చ లీనమ్ ॥ ౧౯౬॥

నభోవద్ధి తద్ వ్యాపకం రామరూపం
హృదా చిన్తితం స్యాద్ భవభ్రంశహేతుః ।
విలీనా భవేద్దేహధీస్తస్య బోధాద్
యథేచ్ఛం సుదృష్టేఽపి తృప్తిస్తు నాస్తి ॥ ౧౯౭॥

నభః సంస్థితం వ్యాప్య విశ్వం యథేదం
తథా రామ ఇత్థం న సామ్యం కథంచిత్ ।
స చాస్త్యద్వితీయః స్వభావాద్ హి రామః
తదర్థం హి వ్యర్థం పదం వ్యాపకేతి ॥ ౧౯౮॥

పురాణం తతం సర్వతో యత్స్వరూపం
న తర్కస్య లేశోఽపి యస్మిన్విధేయః ।
నిగూఢం పరంత్వాశు తత్స్యాత్సుగమ్యం
ప్రతాపాద్ గురోరద్వితీయేతిసంజ్ఞమ్ ॥ ౧౯౯॥

స్వరూపం తు యజ్జాయతే జ్ఞానయోగాత్
స్ఫుట సాక్షితాఽన్తర్హితా తత్ర సర్వా ।
భవేదున్మనీ కుణ్ఠితా వాక్చ సద్యః
స ఏవ స్వయం రామదృక్ సర్వతో యః ॥ ౨౦౦॥

కదాప్యాత్మబోధే ద్వితీయం న భాతి
న వై మానసే ద్వైతలేశోఽస్తి కించిత్ ।
గతైర్జన్మసంఘైః స్వరూపోపలబ్ధిః
విదేహస్థితౌ సర్వ-కాయా-నిరాసః ॥ ౨౦౧॥

మనో యత్సుగుహ్యం త్వయా తద్ధి లబ్ధం
ప్రకార్యస్త్వయా రక్షణే తస్య యత్నః ।

దృఢప్రత్యయార్థం సదా శ్రావ్యమేతన్
మనః సాధుసంగాద్ధి ధన్యత్వమేషి ॥ ౨౦౨॥

మనః సర్వసంగం పరిత్యజ్య దూరాద్
విధేయః సదా సాదరం సాధుసఙ్గః ।
మహాదుఃఖభఙ్గః సతాం సంగమేన
వినా సాధనం తేన సన్మార్గలాభః ॥ ౨౦౩॥

మనా సర్వ సఙ్గాపహః సాధుసఙ్గో
మనస్తత్క్షణం మోక్షదః సంగమైషః ।
మనః సాధకాన్ మోచయత్యేష శీఘ్రం
మనః సర్వథా ద్వైతనాశక్షమోఽయమ్ ॥ ౨౦౪॥

మనోబోధమాకర్ణ్య దోషాః ప్రయాన్తి
జడాః సాధనా-యోగ్యతాం చోపయాన్తి ।
తతో జ్ఞానవైరాగ్యసామర్థ్యలాభో
విముక్తిస్తతో దాసవాక్యప్రతీత్యా ॥ ౨౦౫॥

॥ జయ జయ రఘువీర సమర్థ ॥

గుణాభ్రాఙ్కశీతాంశుభిః సంమితేఽబ్దే
తతశ్చైత్రశుక్లేఽర్కవారే నవమ్యామ్ ।
మనోబోధమేనం తపత్యాస్తటస్థో
గురో రామదాసస్య దాసశ్చకార ॥

పరం నోఽఖిలం తద్యథార్థప్రకాశం
సదోషం పునర్ముద్రణం చాప్యయుక్తమ్ ।
అతః శ్రీసమర్థైరనుప్రేరితేన
సమగ్రం సుసంశోధితం ప్రీతయేఽస్తు ॥

ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసమ్పదామ్ ।
లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

॥ శ్రీ రామ జయ రామ జయ జయ రామ ॥

translation of Samarth Ramdas's manAche shloka

from marAthI to sanskrit by shrI dAsAnudAsa

manobodhaH

pdf was typeset on September 17, 2023

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*